

НАПИСАННЯ СКЛАДНИХ СЛІВ ЧЕРЕЗ ДЕФІС

Через дефіс пишуться

I. Іменники:

1. Географічні назви:

- які складаються з **двох іменників** або з **іменника й дальшого прикметника**, а також прикметники, що походять від них:

Гвінея-Бісау – гвінея-бісауський, Ельзас-Лотарингія – ельзас-лотаринзький, Пуца-Водиця – пуца-водицький, Кам'янець-Подільський – кам'янець-подільський, Австро-Угорщина – австро-угорський, Буенос-Айрес – буенос-айреський.

- перша складова частина яких: **соль-, спас-, усть-** та іншомовні **вест-, іст-, нью-, сан-, Санкт-, сант-, санта-, сен-, сент-**
- кінцева складова частина яких: **-ривер, -сіті, -сквер, -стрит, -фіорд** й похідні від них прикметники
- що складаються з декількох іменників, які поєднуються прийменниками, сполучникам, частками, артиклями:

Ростов-на-Дону, Новосілки-на-Дніпрі, Франкфурт-на-Майні, Лас-Вегас, Па-де-Кале, Ріо-де-Жанейро, Бург-ель-Араб, Ла-Манш; ростовський-на-Дону, бург-ель-арабський

- ! Разом пишуться географічні назви, з'єднані сполучним звуком **О**:

Новосибірськ, Білопілля, Старокостянтинів, Дорогобуж, Нововолинськ

та назви з другою **частиною –град, -город, -піль, -поль; -абад, -акан, -бург, -ленд, -пілс, -таун, -шир, -штадт** й похідні від них прикметники: *Новгород, Кронштадт.*

2. Власні назви:

- Складні особові імена: *Жан-Жак, Зиновій-Богдан, Марія-Антуанетта*
- Складні прізвища: *Гулак-Артемівський, Жоліо-Кюрі, Нечуй-Левицький, Римський-Корсаков, Альтаміра-і-Кревеа*

3. Складні іменники:

- що означають протилежні за змістом поняття: *купівля-продаж*
  - що означають професію: *лікар-еколог*
  - казкові персонажі: *Зайчик-побігайчик*
  - в яких перше слово підкреслює прикмету чи особливість предмета: *блок-система, дизель-мотор, стоп-кран, жар-птиця*
  - що означають державні посади, військові, наукові звання: *генерал-губернатор, контр-адмірал, прем'єр-міністр, член-кореспондент, унтер-офіцер*
  - що означають складні одиниці виміру: *кіловат-година, тонно-кілометр*
  - з першою складовою частиною: **віце-, екс-, лейб-, максі-, міді- міні-, обер-**
  - субстантивовані словосполучення, що означають переважно назви рослин: *брат-і-сестра, люби-мене, чар-зілля*
  - скорочені іменники: *б-ка – бібліотека, вид-во – видавництво, л-ра – література*
4. Прикладки (означення, виражене іменником, яке одночасно визначає, характеризує предмет і дає йому другу назву, відповідає на питання який? яка? яке? які?): *Москва-ріка, дівчина-красуня, учитель-фізик, заєць-русак*

2. Числівники:

1. Порядкові, написані **цифрами й літерами**, та їхні відмінкові форми: *7-й, 10-ї, 11-го, 35-мільйонний, 3-тисячний*
2. Приблизне визначення кількості, визначення меж: *два-три, сім-вісім*

3. Займенники:

Складні займенники з частками: *будь-, -будь, -небудь, казна-, хтозна-*

! Якщо в середині з'являється **прийменник**, то пишуться окремо: *будь на чому, будь у кого, казна з ким, хтозна з ким*

4. Прикметники:

1. Які походять від складних іменників, що пишуться через дефіс

! коли утворюється від іменника з прикладкою, то пишеться **разом**: *Москва-ріка – москворіцький*

2. утворені від двох чи більше прикметникових основ, перша частина приєднується за допомогою сполучного звука **о/е**: *електронно-обчислювальний, суспільно-політичний, навчально-виховний, м'ясо-молочний*
3. в яких перша частина закінчується на **-ико (іко)**: *історико-культурний*
4. з першою частиною **військово-, воєнно-**: *військово-морський*
5. які означають відтінки кольорів або поєднання кількох кольорів в одному предметі: *блакитно-сірий, темно-зелений, червоно-зелено-синій*

! але: *жовтогарячий, червоногарячий*

6. складні назви сторін світу: *південно-східний, північно-західний*
7. якщо перший компонент – числівник, написаний цифрами: *20-річний, 10-поверховий*
8. з **повторенням** того самого слова чи синонімічних слів з метою підсилення його основного значення та вираження великої міри: *білий-білий, легенький-легенький, великий-превеликий, радий-радісінький, тихий-тихесенький*

! Також дієслова, прислівники, іменники:

- *писав-писав, робив-робив, ходив-ходив;*
- *багато-багато, синьо-синьо, тихо-тихо, гидко-брудко, зроду-віку, тишком-нишком давним-давно, з давніх-давен, з діда-прадіда, мало-помалу, повік-віки, сила-силенна, більш-менш, видимо-невидимо;*
- *батько-мати, хліб-сіль*

! Два однакових іменники, з яких один має форму називного відмінка, а друге — орудного, пишуться окремо; *кінець кінцем, одним одна, честь честю, чин чином*. Так само й займенники: *сама самотою*.

5. Прислівники:

1. Утворені від прикметників і займенників за допомогою прийменника **по-** та закінчення **-ому** або **(-к)и**: *по-іншому, по-українському, по-українськи*

2. утворені за допомогою прийменника **по-** від порядкових числівників: *по-перше*
3. з частками: **будь-, -будь, -небудь, казна-, хтозна-, -то:** *аби-то, будь-де, так-то*
4. утворені з двох прислівників: *десь-інде, сяк-так, десь-інколи*
5. утворені повторенням слова, також з прийменником або часткою між ними: *віч-на-віч, де-не-де, пліч-о-пліч, як-не-як, ось-ось, далеко-далеко, рано-вранці*

6. Прийменники:

З початковим **з-, із-:** *з-за (із-зі), з-над, з-перед, з-понад, з-під (із-під), з-поза, з-поміж, з-понад, з-посеред, з-проміж.*

- !** Разом пишуться:
 прийменники, утворені сполученням одного або двох (іноді — трьох) прийменників із будь-якою частиною мови: *внаслідок (унаслідок), вповодж (уповодж), замість, навколо, напередодні, наприкінці, щодо.*
 складні прийменники, утворені з двох простих прийменників: *задля, заради, навпроти, окрім, поза, поміж, понад, поперед, посеред, проміж*

7. Частки:

Бо, но, то, от, таки: *давай-но, так-от, отакий-то, все-таки, іди-бо, дістав-таки, важкий-таки*

- !** Якщо між часткою та приєднаним словом стоїть інша частка, то пишемо окремо: *скільки ж то, чим би то.* Частка **таки** пишеться окремо, якщо стоїть перед приєднаним словом: *Він таки зробив.* (*Він зробив-таки*)